

Innovatie- Netwerk

InnovatieNetwerk genereert grensverleggende vernieuwingen in landbouw, agribusiness, voeding en groene ruimte en zorgt ervoor dat die door belanghebbers in de praktijk worden gebracht. Het ministerie van Economische Zaken nam het initiatief tot en financiert InnovatieNetwerk.

- ▶ Meer informatie over InnovatieNetwerk:
www.innovatienetwerk.org

STIRR

Stichting Innovatie Recreatie en Ruimte (STIRR) is een initiatief van een aantal vooruitstrevende recreatie-ondernemers en fungeert als aanjager van initiatieven op het snijvlak van recreatie, ruimte en toerisme. STIRR ondersteunt en stimuleert innovaties in de praktijk, en is strategisch partner van InnovatieNetwerk.

- ▶ Meer informatie over STIRR:
www.recreatieenruimte.nl

RMN

Recreatie Midden-Nederland is de uitvoeringsorganisatie van vier recreatieschappen in het midden van Nederland. RMN ontwikkelt, beheert en onderhoudt vele terreinen voor dagrecreatie, en biedt diverse mogelijkheden voor wandelen, fietsen en kanovaren. Daarbij neemt de zorg voor natuur en landschap een belangrijke plaats in.

- ▶ Meer informatie over RMN:
www.recreatiemiddennederland.nl

UiterwaardenRecreatie - Gewild maar geremd

Terras aan de rivier.

De grote rivieren trekken jaarlijks honderdduizenden recreanten. De ruimte om hen gastvrij te ontvangen staat echter onder druk; zowel de fysieke ruimte in de uiterwaarden als de ontwikkelruimte om mee te groeien met de tijd. Met het concept UiterwaardenRecreatie bieden wij een toekomstbestendige aanpak waarbij de opbrengsten van het toerisme groeien, de natuur erop vooruit gaat en er extra ruimte komt voor waterstandsverlaging, een opgave die nu én straks zeer actueel is. Belangrijke pijler hierbij is een verbetering van het dagrecreatieaanbod met permanente voorzieningen, jaarrond.

Huidige situatie

Momenteel belemmeren bezuinigingen én stringente beleidsregels nieuwe ontwikkelingen in veel uiterwaarden. Dit is goed merkbaar bij Recreatie Midden-Nederland (RMN). RMN heeft in de uiterwaarden van Nederrijn en Lek vier terreinen onder haar hoede. Hier vindt intensieve dagrecreatie plaats: zwemmen, pootje baden, wandelen, en je boot te water laten. Activiteiten waarvoor horeca- en toiletvoorzieningen gewenst zijn. Met het oog op een veilige waterafvoer worden

deze voorzieningen in mobiele vorm aangeboden en iedere winter weggehaald, en in het geval van (dreigende) hoge rivierstanden ook in andere jaargetijden. De kosten hiervan zijn hoog. Bovendien zijn deze mobiele voorzieningen voor recreanten niet optimaal, wat de activiteiten op de recreatieterreinen en daarmee een sluitende commerciële exploitatie belemmert. Daarnaast zijn er een deel van het jaar géén voorzieningen, tijden waarin er zeker ook gerecreëerd wordt in de uiterwaarden. Om beter op de recreatiewensen in te spelen zijn nieuwe recreatieconcepten en extra programma's nodig. Beleidsregels beletten dit echter: er is weinig speelruimte, omdat de hierboven genoemde dagrecreatie niet als een riviergebonden functie wordt beschouwd. Hierdoor blijven de voorzieningen ondermaats en de kosten hoog, terwijl de inkomsten niet kunnen stijgen. Het gevaar is dat dagrecreatieterreinen sluiten. Dit dupeert mensen die ontspanning en verkoeling zoeken, het vermindert de maatschappelijke betrokkenheid bij het gebied en belemmert kansen voor ondernemers.

Groen Zaken Doen

STIRR, RMN, het ministerie van EZ en RECRON hebben in 2012 een Green Deal gesloten. Het doel: groene groei en minder regeldruk voor buitendijkse recreatieterreinen. De handreiking van Rijkswaterstaat om het recreatie seizoen met één maand te verlengen is mooi, maar biedt geen soelaas voor de recreant in de wintermaanden en scheidt geen ontwikkelingsruimte.

Picknickende mensen op grasveld.

't Waal met sanitairgebouwtje tussen bomen en grasveldje.

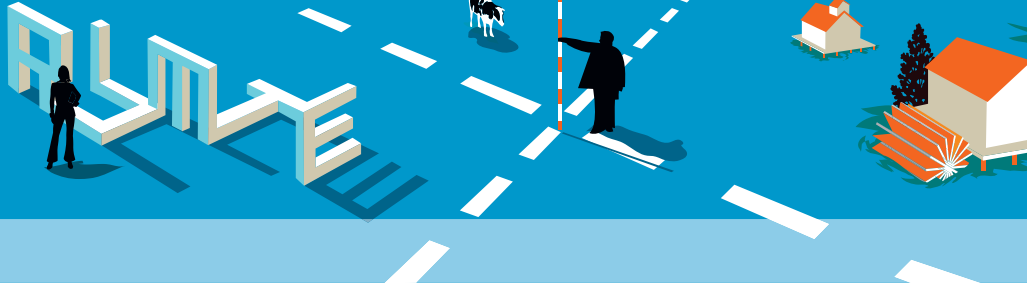

Zomers evenement aan de rivier (bij Nijmegen).

De regels van de Beleidslijn Grote Rivieren blijken slechts zeer beperkt mogelijkheden te bieden voor nieuwe ontwikkelingen in de uiterwaarden. Er is uitsluitend ruimte als een activiteit onderdeel uitmaakt van een nationaal programma (Ruimte voor de Rivier, Experimenten met aangepast bouwen, EMAB) en voor 'riviergebonden activiteiten' zoals onder andere landbouw en steenfabricage. Het Deltaprogramma geeft wellicht op lange termijn ruimte, maar het zal nog jaren duren voordat dat van kracht wordt. Tot die tijd moeten gemeenten structureel geld bijpassen voor recreatie.

Jaarrond biedt kansen

Uit de eerste verkenning (zie verderop) blijkt dat een sluitende recreatieve exploitatie mogelijk wordt bij een jaarrond voorzieningenaanbod, dus via permanente bebouwing. Hiertegen bestaat weerstand, omdat dit ruimte aan de rivier kan onttrekken, waardoor de waterstanden bij hoge afvoer te veel kunnen toenemen.

Met winst voor water- veiligheid en natuur: UiterwaardenRecreatie

De uitdaging is om rendabele, aantrekkelijke dagrecreatie in de uiterwaarden te realiseren met een toename van de waterveiligheid en ontwikkeling van natuur. De drie pijlers van UiterwaardenRecreatie zijn:

- **Recreatie:** Verbeteren dagrecreatieaanbod door hoogwaterproof aangelegde permanente voorzieningen die ook zorgen voor een duurzaam haalbare exploitatie;
- **Water:** Extra ruimte voor waterstandsverlaging voor huidige en toekomstige opgaven (Beleidslijn Grote rivieren, National Deltaprogramma; Stroomlijn) door de uiterwaarden in de directe omgeving van de bebouwing extra af te graven;
- **Natuur:** Ruimtelijk hoogwaardige inrichting (Natuurproof, liefst met een plus) en doelmatig beheer op uiterwaardniveau, met oog voor educatie en bewustwording.

Met UiterwaardenRecreatie nemen de opbrengsten toe en dalen de beheerlasten.

Ontspannen aan de rivier in een begraasd natuurgebied.

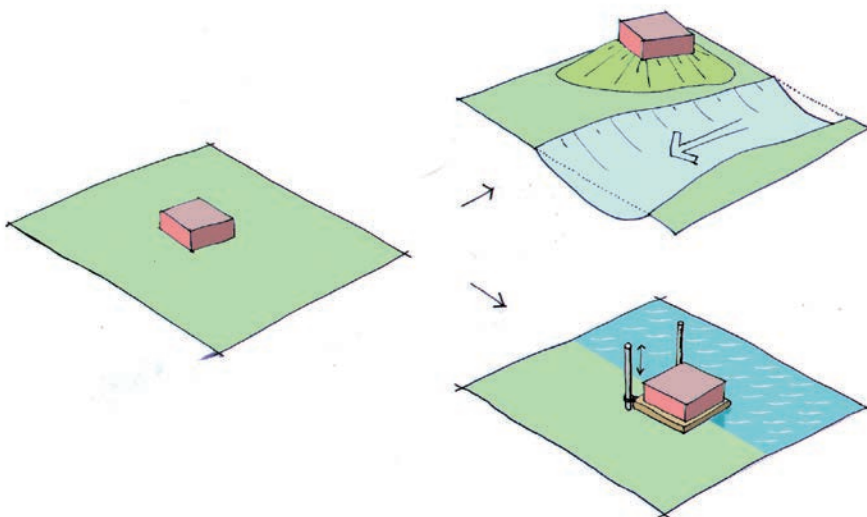
En dat op een wijze die interessant is voor Rijkswaterstaat (ministerie van Infrastructuur en Milieu), voor het ministerie van Economische Zaken, voor de gemeenten, de provincie (in dit geval Utrecht), en voor ondernemers.

Om de kansen die UiterwaardenRecreatie biedt te kunnen benutten, zou de Beleidslijn Grote Rivieren aangepast moeten worden, waardoor riviergebon-

den dagrecreatie erkend wordt als een riviergebonden activiteit. Vooruitlopend op zo'n beleidswijziging is experimenteeruimte nodig om aan te tonen dat UiterwaardenRecreatie niet alleen op papier maar ook in de praktijk een vruchtbaar concept is.

Zeilles.

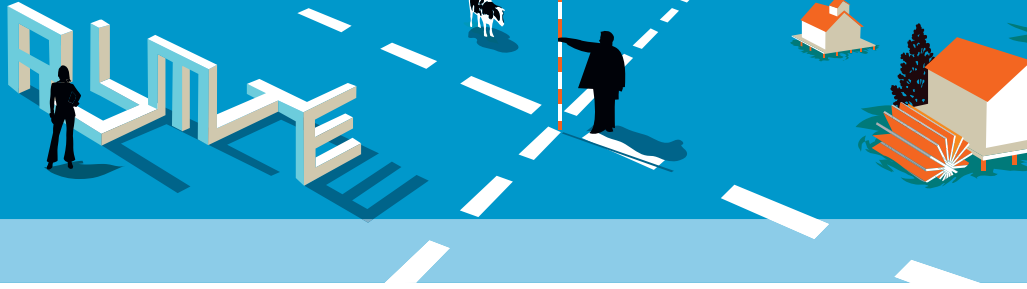
Twee mogelijke oplossingsrichtingen voor rivierkundige compensatie: bebouwing op een terp mét lokale maaiveldverlaging, of drijvend.

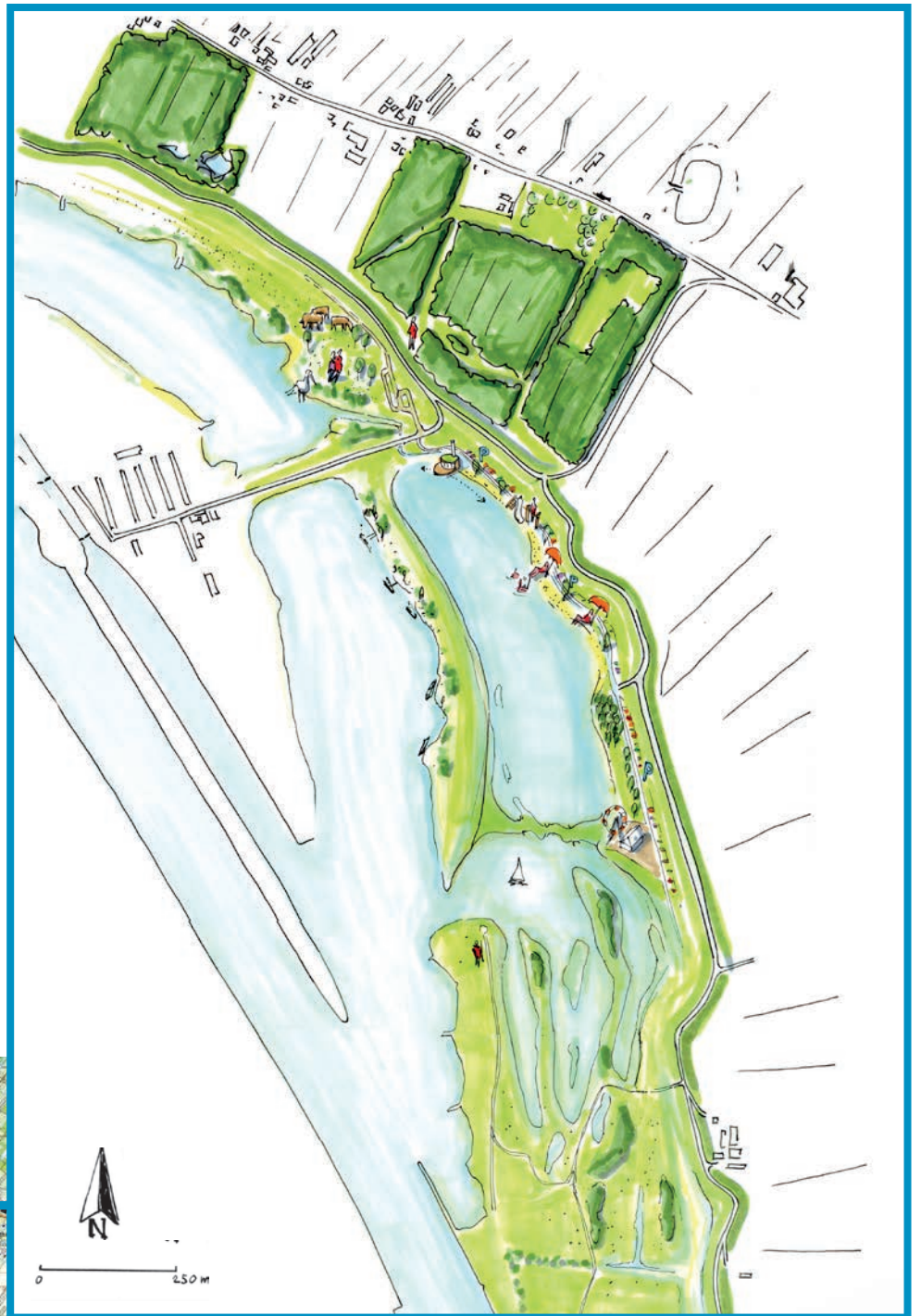
Conceptwijzer Januari 2014

UiterwaardenRecreatie tweemaal geschetst

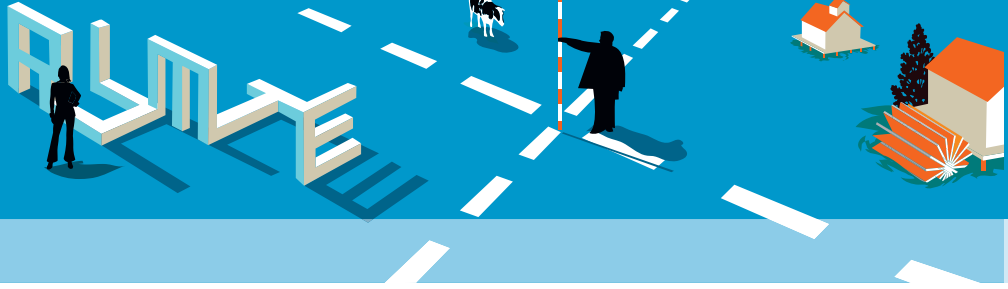

Conceptwijzer Januari 2014

Twee locaties die zich lenen voor een pilot van UiterwaardenRecreatie zijn Salmsteke en 't Waal.

Voorbeeld van een nevengeul die uitgediept kan worden om als zwemlocatie te dienen.

Salmsteke in de gemeente Lopik is een uiterwaard van 24 ha (eigendom recreatieschap), langs de getijdenrivier Lek. Voorzieningen zijn een polsstokverspringbaan, een speelterrein, parkeerplaats, toiletten, trailerhelling, peuterzwembad, trimbaan en volleybalveld. Er ligt een goed gebruikte recreatieve voet-fietsverbinding naar de zuidoever (Ameide). De oeverstroken zijn van Rijkswaterstaat, westelijk ligt een natuurterrein in eigendom van Staatsbosbeheer.

- Algemene wens: meer hoogwaardige inrichting en voorzieningen (onder andere Toeristisch Overstappunt).
- Wens gemeente Lopik: Gezicht naar de rivier keren; verkeersproblematiek op de smalle dijk oplossen; verbeteren van het voorzieningenaanbod.
- Recreatieschap ziet kansen voor extra recreatieve functies in een veelzijdige jaarrond programmering.

Oplossing UiterwaardenRecreatie:

Integrale herinrichting waarin voor vele partijen voordelen te behalen zijn, te beginnen bij het verbreden naar een

jaarrond recreatieaanbod. Het ontwerp omvat het opengraven van een oude rivierarm: extra ruimte voor de rivier en eventuele toekomstige vegetatie. Daarbij een veilige zwemlocatie, waardoor het zwemmen in de vaargeul vermindert. Het ontwerp biedt kansen voor het oplossen van de verkeersproblematiek, een doorgaand wandelpad naar Schoonhoven, strand, boottaxi, jachthaventje, camperplaats, evenemententerrein en nieuwe natuur (versterken Utrechts

NatuurNetwerk). Recreatieve voorzieningen kunnen komen op de terp in de stroomluwte van de dijk en/of in een drijvende locatie aan de dijk en/of binnendijks, nabij de parkeerplaats. Integraal beheer van recreatie én natuur. Natuurlijke begrazing (runderen) kan de natuur- én belevingswaarde vergroten. Indien nodig worden enkele delen in het kader van project Stroomlijn extra gemaaid en de stranden subtiel afgescheiden van de grazers.

Salmsteke met de polsstokverspringbaan op de voorgrond.

Conceptwijzer Januari 2014

Riverdance festival op 't Waal.

't Waal (gemeente Houten) is een drukbezocht recreatiegebied, met terreinen in de uiterwaard (oude rivierarm) en aangrenzend binnendijks gebied. De nieuw gegraven Honswijkerplas wordt in 2014 geopend en biedt parkeerplaatsen, zonneweide, speelterrein, strand en evenemententerrein. Voor het zuidelijke deel van de zandwinning ligt er een uitbreidingsplan met toegankelijke natuur dat zich in het vergunningtraject bevindt. Het gebied grenst benedenstrooms aan

het programma Ruimte voor de Lek (Ruimte voor de rivier). Op het voormalige steenfabrieksterrein (gemeente Vianen) worden plannen ontwikkeld voor landgoederen.

De gemeente Houten staat open voor nieuwe impulsen rond het recreatieterrein. Eén van de aandachtspunten is de verkeerproblematiek op de dijk.

Uit een verkenning¹ blijkt dat gasten graag meer 'beleving' willen, bewegingsmogelijkheden (outdoor, waterrecreatie),

een jachthaven, luxe verblijfsvormen (hotel, B&B, glamping) en plekken om zakelijk te vergaderen en overnachten.

Oplossing UiterwaardenRecreatie:

Gebiedsontwikkeling van recreatie en natuur. De integrale herinrichting verhoogt natuur- én belevingswaarde; de Stroomlijnopgave wordt hierin meegenomen. Recreatieve voorzieningen in de vorm van een extra aantrekkelijk, bijzonder gebouw, kunnen op een terp en/of op een drijvende constructie komen in de oude rivierarm, en/of binnendijks. De rivierkundige "plus" kan in de nog in uitvoering zijnde tweede herinrichtingsfase worden gerealiseerd, door meer uiterwaarden te verlagen.

Een drukke middag op 't Waal.

¹ Recreatieschap Stichtse Groenlanden, marktverkenning 2013.

Een feestje in een natuurrijke omgeving.

Bassin d'Arcachon, Frankrijk.

De uitdaging

UiterwaardenRecreatie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke bewustwording voor water. De uitdaging is om de drie-eenheid riviernatuur,

recreatie en waterveiligheid zodanig te verankeren dat er waardenrecreatie ontstaat: Uiter-Waarden-Recreatie! Dit kan langs alle grote rivieren in ons land.

Een Conceptwijzer informeert u over beslissende momenten in de ontwikkeling van een grensverleggend concept. Bijvoorbeeld als het concept rijp is om in discussie te brengen. Of als realisatie in de praktijk in zicht is. Maar ook als een concept wordt afgesloten.

UiterwaardenRecreatie is mede mogelijk gemaakt via een bijdrage vanuit het door het ministerie van EZ gefinancierde Innovatieprogramma Icoonprojecten Green Deal Natuur en Recreatie.

- Wilt u meer weten over het concept UiterwaardenRecreatie, dan kunt u contact opnemen met:
Hans Hillebrand,
h.hillebrand@innonet.agro.nl,
06-31932884.

Colofon

Auteurs: Gerard Litjens, Daphne Willems en Wim Braakhekke, Stroming BV.
Visualisaties en foto's: Dirk Oomen, Stroming BV.
In opdracht van: InnovatieNetwerk/ STIRR en Recreatie Midden-Nederland.

